

Atom- és kvantumfizika gyakorlat

1. zárthelyi dolgozat feladatai

2014. november 5.

Jó tanácsok:

1. Figyelmesen olvassuk el a feladat szövegét!
2. Ha egy paraméterektől független határozott integrált nem tudunk kiszámítani, haladjunk tovább, az integrál értékét elnevezve valaminek!
3. Gondoljuk végig, hogy kell-e relativisztikus képleteket használni!

***

1. $E = 230$ keV energiájú neutronok szóródását vizsgáljuk berilliumatommagokon (tömegszám: $A = 9$, a berilliumfém sűrűsége $1,85$ g/cm³). A céltárgy vastagsága $d = 0,5$ mm, a hatáskeresztmetszet ilyen neutronenergiánál kb. a következő alakú:

$$\frac{d\sigma}{d\Omega} = \alpha + \beta \cos^2 \theta.$$

Másodpercenként 10^{10} neutron érkezik a céltárgyra, 3 cm² felületű detektorunkat a céltárgytól 1 m-re helyezzük el, és különböző szórási szögekhez forgatjuk. $\vartheta = 30^\circ$ -nál másodpercenként 476 beütést, $\vartheta = 45^\circ$ -nál pedig 482 beütést mérünk. Mennyi ez alapján az α és β állandók értéke? Mennyi a teljes szórási hatáskeresztmetszet? Lássuk be, hogy a céltárgy „vékony”-nak tekinthető!

2. Egy $E = 3$ MeV energiájú foton szóródik egy álló elektronon, majd eredeti irányához képest merőlegesen halad tovább. Mekkora a szórt foton energiája, hullámhossza? Mekkora a meglökött elektron hullámhossza?

3. A Davisson-Germer-kísérletben elektronoknak fémkristályról (azaz atomoknak kockarács-szerű teljesen periodikus rendszeréről) való visszaverődését vizsgálták, és interferencia-effektust tapasztaltak, ami az elektronok hullámtermészetének bizonyítéka.

Legyen a beeső elektronok energiája $E = 15$ keV, a nyaláb essen be merőlegesen a kristálysíkra! Ilyenkor az egymás melletti különböző „atomsorokról” visszaszóródó elektronok interferálnak egymással. Határozzuk meg, hogy a merőlegesen visszavert elektronok irányához képest hol lesz az első erősítési hely az elektron-érzékelő ernyőn! (Az ernyő legyen a kristálylaptól visszavert irányban $0,5$ m távolságra, a kristályunk pedig legyen vas, melynek sűrűsége $\rho = 7,8$ g/cm³, atomsúlya 56 g/mol.)

4. Hány *darab* fotont sugároz ki másodpercenként a Nap? (Sugara kb. 700 ezer km, felszíni hőmérséklete 5700 K). Ezeknek hanyada nagyobb energiájú, mint a látható fény fotonjai? (Azaz hanyaduknak kisebb a hullámhossza, mint 380 nm?)